

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, (044) 251-62-66

E-mail: sl.dilovod@amcu.gov.ua, сайт: amcu.gov.ua, код згідно ЄДРПОУ 00032767

№ _____ На № _____ від _____

Комітет Верховної Ради України з питань
інтеграції України до Європейського Союзу

Комітет Верховної Ради України з питань
аграрної та земельної політики

Щодо застосування законодавства у сфері державної допомоги

Антимонopolний комітет України (далі – Комітет), опрацювавши проекти законів України «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» щодо державного фінансування підтримки мікробізнесу в сільській місцевості» (реєстраційний № 13565 від 29.07.2025) (далі – проект Закону № 13565) і «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів сімей загиблих (безвісно відсутніх, померлих) Захисників і Захисниць України при веденні особистого селянського чи фермерського господарства та здійсненні підприємницької діяльності» (реєстраційний № 13376 від 17.06.2025) (далі – проект Закону № 13376), надіслані листом Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу від 18.09.2025 № 04-20/12-2025/215804 (вх. Комітету № 1-01/492 від 19.09.2025), із проханням про розгляд та надсилання відповідних експертних висновків, повідомляє про таке.

Проектом Закону № 13565 пропонується внести зміни до статті 1 Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», якими пропонується передбачити надання державної підтримки мікробізнесу в сільській місцевості за рахунок коштів державного бюджету, шляхом надання мікрогрантів до 100 тис. грн на запуск або розширення малого бізнесу в сільській місцевості.

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат:

3FAA9288358EC003040000002B6B3700D3FAE700

Підписувач: Кириленко Павло Олександрович

Дійсний з: 04.09.2025 12:44:23 по 04.09.2027 12:44:23

Антимонopolний комітет України

№ 500-08/01-360-НПА від 29.09.2025

Відповідно до пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» проекту Закону № 13565 Кабінету Міністрів України до моменту введення в дію цього Закону необхідно, зокрема, розробити та затвердити державну програму «Підтримка мікробізнесу в селах» з обов'язковим передбаченням серед джерел її фінансування коштів Державного бюджету України.

Проектом Закону № 13376 пропонується внести зміни до законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», «Про страхування», «Про фермерське господарство», «Про особисте селянське господарство», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», а також Земельного кодексу України з метою створення комплексного правового механізму державної підтримки учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, а також членів сімей загиблих (безвісно відсутніх, померлих) Захисників і Захисниць України шляхом забезпечення доступу до земельних ресурсів, сприяння у започаткуванні та веденні особистого селянського, фермерського господарства чи малого підприємництва, формування сприятливих умов для їхньої соціально-економічної адаптації, реінтеграції в суспільство та самозабезпечення.

Проектом Закону № 13376 передбачено, зокрема, надання державної підтримки для суб'єктів малого підприємництва, засновниками яких є учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, члени сімей загиблих (безвісно відсутніх, померлих) Захисників і Захисниць України: надання пільгових кредитів та фінансових гарантій за кредитами; повна компенсація процентних ставок за кредитами; сприяння у доступі до державних та регіональних програм розвитку бізнес активності.

На виконання міжнародних зобов'язань України, зокрема, за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), прийнято Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон).

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Статтею 4 Закону передбачено, що державна допомога полягає в передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів. Зазначена стаття містить невичерпний перелік форм, у яких може реалізовуватися державна допомога.

Частиною першою статті 3 Закону передбачено, що дія цього Закону поширюється на будь-яку підтримку суб'єктів господарювання надавачами

державної допомоги за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів для виробництва товарів або провадження окремих видів господарської діяльності, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті.

Згідно із частиною другою статті 3 Закону дія цього Закону не поширюється, зокрема, на підтримку у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства.

Отже, якщо державна підтримка, передбачена, у проєкті Закону № 13565 та проєкті Закону № 13376, надаватиметься суб'єктам господарювання у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, то дія Закону не поширюватиметься на таку підтримку, у протилежному випадку, така державна підтримка може містити ознаки державної допомоги відповідно до Закону та потребуватиме оцінки Комітетом.

Визначення належності до державної допомоги заходів із підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції Комітет як Уповноважений орган з питань державної допомоги здійснює відповідно до Закону за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або справи про державну допомогу за результатами, зокрема, розгляду інформації, наданої в повідомленні, а також на підставі ґрунтовного аналізу іншої інформації та матеріалів, наявних у Комітеті.

Згідно із частиною першою статті 9 Закону надавачі державної допомоги подають повідомлення про нову державну допомогу з пропозиціями щодо підготовки проєктів законів, інших нормативно-правових та розпорядчих актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, внесення змін до умов чинної державної допомоги.

Надавачами державної допомоги відповідно до пункту 6 частини першої статті 1 Закону є органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також юридичні особи, що діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами й ініціюють та/або надають державну допомогу.

Водночас відповідно до пункту 9 частини першої статті 1 Закону незначною державною допомогою є державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року.

Згідно із частиною третьою статті 9 Закону не подаються повідомлення, зокрема, щодо незначної державної допомоги, якщо вона не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією.

Рішення Комітету про визнання державної допомоги незначною державною допомогою законодавством не передбачено. Надавач сам вирішує, чи є така державна допомога незначною.

Отже, якщо розмір державної допомоги, яка надаватиметься суб'єктам господарювання відповідно до положень проєктів Законів № 13565 та № 13376, не перевищуватиме порогових значень на одного суб'єкта господарювання, визначених пунктом 9 частини першої статті 1 Закону, та, відповідно, підпадатиме під визначення незначної державної допомоги, то така допомога не підлягатиме повідомленню до Комітету, при цьому акти, які є підставою надання такої державної допомоги, повинні містити положення, що вказують на це.

У той же час частиною третьою статті 16 Закону передбачено, що надавачі державної допомоги зобов'язані щороку, до 1 квітня наступного року, подавати Уповноваженому органу у визначеному ним порядку інформацію про чинну державну допомогу, її мету, форми, джерела, отримувачів та їхні частки у загальному обсязі наданої протягом минулого фінансового року державної допомоги в межах відповідної програми або інформацію про те, що протягом звітного року державна допомога не надавалася.

Згідно з пунктом 5 Порядку, форм та вимог щодо подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Комітету від 28.12.2015 № 43-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26.01.2016 за № 141/28271 (далі – Порядок 43-рп), надавачі державної допомоги щороку, до 01 квітня наступного року, зобов'язані подавати Уповноваженому органу інформацію про чинну державну допомогу за відповідними формами, а саме, для надання інформації про:

- державну допомогу, надану у відповідному році;
- державну допомогу, надану у відповідному році, надавач якої звільнений від обов'язку повідомлення Уповноваженого органу;
- незначну державну допомогу, надану у відповідному році.

При цьому звертаємо увагу на особливості застосування Закону в період воєнного стану.

Пунктом 5² розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (в редакції Закону № 2175-IX від 01.04.2022) встановлено, зокрема, що під час дії воєнного стану норми статей 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 цього Закону та інші норми законодавства, що впливають із зазначених статей цього Закону, не застосовуються.

Державна допомога, що надається під час дії воєнного стану, є допустимою.

Надавачі державної допомоги звільняються від обов'язку:

повідомлення про нову державну допомогу та про пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги, якщо така державна допомога надається під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування;

подання інформації про чинну державну допомогу, надану під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування.

Виключення, передбачені цим пунктом, не застосовуються до надання державної допомоги через Фонд розвитку підприємництва. Положення цього Закону застосовуються до такої державної допомоги в повному обсязі (зазначене

виключення діє до 12.12.2025 у зв'язку зі змінами, прийнятими Законом України від 21.08.2025 № 4585-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з проходженням військової служби»).

Водночас, частиною першою статті 262 Угоди про асоціацію встановлено, що будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Частинами другою та третьою статті 262 Угоди про асоціацію визначено, яка допомога вважатиметься сумісною з належним функціонуванням цієї Угоди та яка допомога може вважатися сумісною з належним виконанням цієї Угоди.

Відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію Сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу.

Отже, якщо заходи державної підтримки, передбачені проектами Законів № 13565 та № 13376, передбачатимуть надання державної допомоги, надавачі такої державної допомоги мають забезпечити їх відповідність вимогам Угоди про асоціацію та реалізовувати їх з урахуванням *acquis* Європейського Союзу у сфері державної допомоги.

З урахуванням наведеного пропонуємо пункт 8 розділу I проекту Закону № 13376 у частині внесення змін до Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» доповнити також змінами до частини першої статті 12 зазначеного Закону, передбачивши положення відповідно до якого державна підтримка надаватиметься суб'єктам малого і середнього підприємництва з *урахуванням положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»*.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО